

ТРИ ВИМІРИ ШКІЛЬНОЇ НАУКИ: НАУКОВИЙ, МЕТОДИЧНИЙ, ІНФОРМАЦІЙНИЙ¹

Всеукраїнський проект НАПН України та журналу – «Педагоги-новатори в Україні»

26 жовтня 2018 р. в НПУ ім. М. П. Драгоманова в залі засідань Вченої Ради відбулися урочистості з нагоди 12-річчя Всеукраїнського проекту «Педагоги-новатори в Україні»

Новатор колишнім не буває! Новатором стають і залишаються назавжди!

Рада Всеукраїнського проекту «Педагоги-новатори в Україні»
ПРО ПРОЕКТ

Всеукраїнський проект «Педагоги-новатори в Україні» започатковано за ініціативи головного редактора журналу «Директор школи, ліцею, гімназії» Ольги Виговської та за підтримки НАПН України й членів редакційної Ради журналу 26 жовтня 2006 р.

Відтоді і донині презентується його нова наступна сторінка.

ОРГАНІЗАТОРИ ПРОЕКТУ:

- Редакційна Рада Всеукраїнського науково-практичного журналу «Директор ліцею, школи, гімназії»;
- Рада Всеукраїнського проекту НАПН України та журналу «Педагоги-новатори в Україні».
- Голова Ради Проекту:
Василь Кремень, президент НАПН України.
- Співголови Ради Проекту – академіки: *Олександр Ляшенко, Нелля Ничкало, Олександра Савченко*.
- Ініціатор і керівник Проекту – *Ольга Виговська*, головний і науковий редактор журналу.
Цьогоріч Проекту – 12 років, маємо 20 героїв!

На честь відзначення 100-річчя Василя Сухомлинського, досвід якого найзатребуваніший прогресивним людомством, УПЕРШЕ було відкрито не одну сторінку Проекту, а одночасно, на кшталт феєрверку, ТРИ – «Три виміри шкільної науки: науковий, методичний, інформаційний». Ці виміри є засадами Школи Сухомлинського та являють собою різноформатні ідеї колег-освітян, які створили власні унікальні концепції, продукти, працюючі моделі як відповіді на виклики сьогодення.

12 років, 20 героїв! Всеукраїнська СКАРБНИЧКА інноваційного педагогічного досвіду, яку створено у Всеукраїнському журналі «Директор школи, ліцею, гімназії», відтепер набула потенціалу системного продукту та стала дієвою інформаційною платформою для творення і розвитку сучасної НУШ!

Ключові слова: проект, педагоги-новатори, шкільна наука, інноваційний педагогічний досвід, всеукраїнська скарбничка, інформаційна платформа НУШ.

¹ Автор-укладач **Ольга ВИГОВСЬКА**.
Фото: **Наталія Бойко** та **Олексій Виговський**.

Директор школи, ліцею, гімназії № 6 '2018

Гостей і учасників Проекту вітає вокально-інструментальний ансамбль «Ягідки» НПУ ім. М. П. Драгоманова

Керівник – **Тетяна Пирогова**, заслужена артистка України

Доброго дня, шановні пані та панове!
Ми раді вітати Вас у цій залі на незвичайному педагогічному заході. Сьогодні ми перегорнемо 13, 14, 15 сторінки Проекту «Педагоги-новатори в Україні».

Благодатна земля України. Вона виплекала чимало геніальних особистостей у різних галузях науки. Саме ця земля дала світу великого гуманіста, педагога, керівника, який серце віддавав дітям – **Василя Сухомлинського**. Цьогоріч педагогічна громадськість України, світу відзначає **100-річчя від дня народження великого Учителя**. Його ідеї живуть і працюють і сьогодні. Зокрема, він говорив, що «діти повинні жити у світі краси, казки, музики, фантазії, творчості. Кожна людина може досягти вищого ступеня всебічного розвитку, якщо в ній розкрити її задатки, обдарування, талант». Як важливі ці слова сьогодні, коли вибудовується нова українська школа.

Як важливо не загубити талановиту людину, донести спільноті геніальні ідеї. Саме **таку місію взяв на себе у 2006 р.** Проект «Педагоги-новатори в Україні» під егідою Всеукраїнського науково-практичного журналу «Директор школи, ліцею, гімназії» та за сприяння НАПН України. Його натхненником і очільником є **Виговська Ольга Іванівна**.

Метою Проекту є висвітлення діяльності непересічних педагогів та керівників освіти. Адже їхня праця спрямована на формування людини, і це покладає на нас особливу відповідальність, яку ні з чим не порівняти.

За 12 років створено 15 сторінок, 20 героїв діляться з нами своїм досвідом, і сьогодні ми вкотре почуємо про все нове, що з'явилося в їхній роботі, від них самих.

За цей час секретами своєї діяльності поділилися унікальні вчителі, чії методики використовують у всьому світі – **Віктор Шаталов (1), Паул Пшенічка (2), Микола Палтшиєв (3).**

Представили унікальні механізми організації діяльності навчальних закладів їхні директори: **Світлана Бєлуха (4), Олена Чинок (5), Мар'яна Босенко (6), Іван Гончаренко (7), Дмитро Кайгородов (8), Ганна Сазоненко (9), Микола Гузик (10), Олександра Войчишин (11), Сергій Романовський (12), Світлана Гавриш (13), Лілія Донська (14), Ірина Барматова (15).**

Управлінськими ролдинками поділилися **Олександр Остапчук (16), Іван Осадчий (17).**

І вчителі, і директори, і управлінці втілюють у життя ідеї **Василя Сухомлинського**, творять неповторне обличчя української школи.

Сьогодні Проект, на кшталт 12-річної школі, перегортає завершальну сторінку 12-річного циклу власної життєдіяльності, а **тема її – «Три виміри шкільної науки: науковий, методичний, інформаційний».**

Тож запрошуємо до слова головного і наукового редактора Всеукраїнського науково-практичного журналу «Директор школи, ліцею, гімназії», ініціатора, автора і керівника Проекту **Виговську Ольгу Іванівну**.

Презентація 12-річного поступу ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ПРОЕКТУ «Педагоги-новатори в Україні»

Три виміри шкільної науки: науковий, методичний, інформаційний

Сторінки 13, 14, 15

Наша праця – **формування людини**, і це покладає на нас **особливу відповідальність**, яку ні з чим не порівняти

Організатори проекту

- Василь Ковал, Президент Проекту, президент НАПН України
- Сергій Вигівський, Ольга Вигівська
- Олександра Радн, Проект, академик Олександр Савченко
- Олександра Радн, Проект, академик Олександр Ляшенко
- Олександра Радн, Проект, академик Неллі Нічко

15 сторінок
20 героїв
12 років

Історія проекту в обличчях Учителів 1

Практична педагогіка - це знання й уміння... доведені до ступеня майстерності й... підняті до рівня мистецтв
В. Сухомлинський

Історія проекту в обличчях Учителів 2

Практична педагогіка - це знання й уміння... доведені до ступеня майстерності й... підняті до рівня мистецтв
В. Сухомлинський

Історія проекту в обличчях Учителів 3

Практична педагогіка - це знання й уміння... доведені до ступеня майстерності й... підняті до рівня мистецтв
В. Сухомлинський

Історія проекту в обличчях Виконавців 4

Педагогічна ідея - це крила, на яких підноситься колективна творчість
В. Сухомлинський

Історія проекту в обличчях Виконавців 5

Педагогічна ідея - це крила, на яких підноситься колективна творчість
В. Сухомлинський

Історія проекту в обличчях Виконавців 6

Педагогічна ідея - це крила, на яких підноситься колективна творчість
В. Сухомлинський

Історія проекту в обличчях Виконавців 7

Педагогічна ідея - це крила, на яких підноситься колективна творчість
В. Сухомлинський

Історія проекту в обличчях Виконавців 8

Педагогічна ідея - це крила, на яких підноситься колективна творчість
В. Сухомлинський

Історія проекту в обличчях Виконавців 9

Педагогічна ідея - це крила, на яких підноситься колективна творчість
В. Сухомлинський

Історія проекту в обличчях Виконавців 10

Педагогічна ідея - це крила, на яких підноситься колективна творчість
В. Сухомлинський

Історія проекту в обличчях Виконавців 11

Педагогічна ідея - це крила, на яких підноситься колективна творчість
В. Сухомлинський

Історія проекту в обличчях Виконавців 12

Педагогічна ідея - це крила, на яких підноситься колективна творчість
В. Сухомлинський

Історія проекту в обличчях Виконавців 13

Педагогічна ідея - це крила, на яких підноситься колективна творчість
В. Сухомлинський

Історія проекту в обличчях Виконавців 14

Педагогічна ідея - це крила, на яких підноситься колективна творчість
В. Сухомлинський

Історія проекту в обличчях Виконавців 15

Педагогічна ідея - це крила, на яких підноситься колективна творчість
В. Сухомлинський

Історія проекту в обличчях Виконавців 16

Педагогічна ідея - це крила, на яких підноситься колективна творчість
В. Сухомлинський

Історія проекту в обличчях Виконавців 17

Педагогічна ідея - це крила, на яких підноситься колективна творчість
В. Сухомлинський

¹ Презентація: розробка – **Тетяна Борзенкова** та **Олена Павловська**; текст читала – **Олена Павловська**. Розшифровка редакційного аудіозапису роботи Проекту: **Олена Єдинак** і **Олена Павловська**.

Директор школи, ліцею, гімназії № 6 2018

КЛЮЧОВИЙ МОМЕНТ ПРОЕКТУ

Ольга ВИГОВСЬКА: Першу і другу сторінки присвячено народним учителям СРСР, відомим українським новаторам ще з радянських часів – **В.Ф. Шаталову** та **М.М. Палтишеву** (про них – у наших журналах: 2006, № 6, С. 32; 2007, № 6, С. 50).

Україна чекала на таких же керівників шкіл, бо треба було пришвидшувати осучаснення закладів середньої освіти. Цю місію могли здійснити виключно їхні директори. Цей факт влучно підмітив **В.Г. Кремень**: «*Переконаний, якщо сучасний керівник, то і сучасний заклад*». Ми мали їх знайти: шукали так само серед колишніх «народних». **І знайшли: відтепер усі вони – герої нашого Проекту «Педагоги-новатори в Україні»**. Серед них – дві жінки, обидві директори шкіл, також «народні»: одна – СРСР, інша – України, з посвідченням № 1! Відкриваючи Проект, його 3-ттю сторінку «*Чоловіча посада шкільного керівника з жіночим обличчям*», наголосила на особливому моменті в житті Проекту²: «*Сьогодні надзвичайно знакова подія: ми перейшли від формату вчителя до формату директора школи разом зі С.В. Бєдухою та С.А. Гавриш*». Зі **Світланою Гавриш** Ви ще зустрінетеся на С. 115 цієї статті.

Ольга ВИГОВСЬКА

Шановні друзі, шановні гості!

Я вітаю всіх в цій прекрасній залі, де багато хто з присутніх, зокрема і новатори, і автори Проекту, саме в цій залі захищали свої кандидатські дисертації.

Я вітаю всіх, хто приїхав здалеку: Одеси, Хмельницька, Херсонщини, Полтави, Тернополя. Киянам – мої вітання. Я вітаю Вас тому, що Ви справді ті творці, які прийшли, щоб ще раз побачити самих себе і всіх тих, хто присутній у цій залі. Бо сюди не прийдуть ті, хто не педагог-новатор, не творець, не відчуває в собі такий потенціал, тому зала переповнена саме творцями, новаторами. У роботі Проекту беруть участь студенти НПУ ім. М.П. Драгоманова – майбутні творці, майбутні новатори. Яка чудова аудиторія зібралася сьогодні!

Скажу щиро: правильний вибір зробили всі ті, хто сьогодні тут, **на Всеукраїнському проекті НАПН і нашого журналу – «Педагоги-новатори в Україні»**.

Як народився Проект? 2006 рік, кінець травня. Я щойно повернулася із зустрічі з В. Ф. Шаталовим¹ після того, як на київському телебаченні його показали, бо глядачів цікавило, «чи живий Шаталов?», а виступити не дали, на що він відреагував словами: «*Чекають поки я вмеру*». Останні слова й спонукали до негайних дій.

Бажання віддати людині належне, такому славетному і одночасно не затребуваному в Україні вчителю-новатору, привело мене в кабінет **Василя Григоровича**, тоді вже президента Академії, з пропозицією започаткувати Проект на підтримку вчителів-новаторів «Педагоги-новатори в Україні». Скажу відверто, цей Проект був би іншим, якби його не підтримав

¹ Саме **Віктору Федоровичу Шаталову**, фактично, і зобов'язаний цей проект своїм народженням, бо через моє бажання повернути Шаталова українській освіті, яке я вважала своїм громадянським обов'язком, та за підтримки НАПН України й, зокрема особисто **Василя Григоровича Кременя**, й було створено цей проект.

² Історія становлення Проекту – в матеріалах презентації, у фото-документах й оповідях самих авторів-героїв сторінок проекту, яких ви почуєте й побачите, тож і прочитаете (див. далі за текстом цієї статті).

<p>Історія проекту в обличчях</p> <p>Педагогічна ідея - це крила, на яких підноситься колективна творчість.</p> <p>В.Сухомлинський</p>	<p>Історія проекту в обличчях</p> <p>Педагогічна ідея - це крила, на яких підноситься колективна творчість.</p> <p>В.Сухомлинський</p>
<p>Історія проекту в обличчях</p> <p>Педагогічна ідея - це крила, на яких підноситься колективна творчість.</p> <p>В.Сухомлинський</p>	<p>Історія проекту в обличчях</p> <p>Педагогічна ідея - це крила, на яких підноситься колективна творчість.</p> <p>В.Сухомлинський</p>
<p>Історія проекту в обличчях</p> <p>Педагогічна ідея - це крила, на яких підноситься колективна творчість.</p> <p>В.Сухомлинський</p>	<p>Історія проекту в обличчях</p> <p>Педагогічна ідея - це крила, на яких підноситься колективна творчість.</p> <p>В.Сухомлинський</p>
<p>Історія проекту в обличчях</p> <p>Педагогічна ідея - це крила, на яких підноситься колективна творчість.</p> <p>В.Сухомлинський</p>	<p>Історія проекту в обличчях</p> <p>Колектив - це дуже чутливий інструмент, який творить музику виховання тоді, коли цей інструмент настроєно.</p> <p>В.Сухомлинський</p>
<p>Історія проекту в обличчях</p> <p>Педагогічна ідея - це крила, на яких підноситься колективна творчість.</p> <p>В.Сухомлинський</p>	<p>Нагородження</p> <p>ПОЧЕСНА ГРАМОТА</p>

президент НАПН **В. Г. Кремень**, голова редакційної Ради всеукраїнського науково-практичного журналу «Директор школи, ліцею, гімназії». Він першим сказав Проекту – так! Став головою Ради цього Проекту. На закид, чому **В. Ф. Шаталов** до цього часу не академік, відповів дією: з березня 2007 року **В. Ф. Шаталов** – Почесний доктор НАПН України.

Отак і народився наш Проект! Наголошу, саме 26 жовтня 2006 року до нас приїхав сам **Шаталов В.Ф.**, навіть не уявляючи, куди він їде. Але коли **Василь Григорович** вручив йому золоту медаль «Ушинський К. Д.», **Віктор Федорович** цілий день її тримав, а потім запитав: «*Ольго Іванівно, це дійсно найвища нагорода академії?*» Він навіть не міг повірити, що це так! *Нам вдалося розтопити крижинки льоду в серці геніального українського вчителя через неприйняття його Батьківщиною, і все це завдячуючи цьому Проекту і людям, які його створили!*

Авторська ремарка: Ці фото автором публікуються вперше (на першому фото: я з **В.Ф. Шаталовим**, в руках у мене спецвипуск «Освіта Донеччини», 2004 р.).

У цей спецвипуск з розшифровок виступу **В.Ф. Шаталова** на Соловейчиківських читаннях у Москві 2004 р. я зробила його статтю й надрукувала разом з іншими, а обласне керівництво просила передати журнал особисто **Віктору Федоровичу Шаталову**. Коли журнали спецвипуску були вже в Донецьку, мені зателефонував представник обласного управління освіти і почав лайливо зі мною розмовляти: «*Як ви могли поставити статтю Шаталова*». І далі в такому дусі?! На що я відповіла: «*Я не можу собі навіть уявити, як спецвипуск «Освіта Донеччини» може бути без Шаталова!* А на Ваше запитання «*Як я могла...?*» – відповідаю: «*Могла, це моє право, бо я головний редактор цього журналу*». Запитань до мене більше не було, але залишалося відчуття: **Шаталову** журнал з його статтею не передали!

І ось на запрошення **Неллі Ничкало** в Донецьку, маю на меті зустрітися із **Шаталовим**. Передчуття справдилися: ніхто не передавав журналу – я це зробила сама.

На другому фото: ми «скріплюємо» нашу домовленість про його приїзд до Києва улюбленим соком **Віктора Федоровича** – виноградним.

ПРО ДИРЕКТОРА

«людноцентристської школи»

У нашому журналі № 3, 2018 у рубриці «Управління школою» представлено на С. 98-129 результат педагогічної діяльності директора-новатора **Світлани Андріївни ГАВРИШ**, автора-героя Всеукраїнського проекту НАПН і журналу «Педагоги-новатори в Україні» – **ШКОЛУ, якої ще не було**, але її появу прогнозували вчені, мали на меті педагоги, очікували батьки.

Ми вперше розповіли про появу в освітянському просторі країни **ЛЮДИНОЦЕНТРИСТСЬКОЇ ШКОЛИ!**

Про школу, її директора, про те, у чому полягає секрет такої успішної діяльності і директора, і школи – йдеться у часописі!

Наголошу, щоб про досвід педагога-новатора дізналися в Україні, ми його вивчили та узагальнили й пропагуємо і в журналі, і зараз серед учасників і гостей Проекту.

Представлений на сторінках нашого журналу **НОВАТОРСЬКИЙ ДОСВІД** розкриває і **головний секрет** директора **Світлани Андріївни Гавриш**: його зрозуміє кожен, хто захоче зробити для Дітей, Суспільства, Країни те саме, що й вона. І ось він – секрет: **це не робота, це ЖИТТЯ!**

Цей досвід можна і повторити, але лише за умови такого ж самовідданого служіння дітям.

Маю повідомити педагогічну громадськість, що за моїм клопотанням Радою Всеукраїнського проекту «Педагоги-новатори в Україні» у зв'язку з **55-річчям** педагогічної діяльності директора-новатора, її **особистим рекордом – 40 років** в одній школі та у зв'язку зі створенням за її ідеями та під її керівництвом **людноцентристської школи С.А. Гавриш** нагороджено медаллю «Ушинський К. Д.».

Олександр ОСТАПЧУК:
Шановні колеги, всім доброго дня. Дякую дуже за гарні слова, хочу сказати, що відпрацюю обов'язково.

Чим цікава наша школа?
Мушу сказати і про це, і за що відзначають нашу школу!

Скажу наступне. У нашій школі НУШ – нормальна українська школа. Які у нас особливості? Вони полягають у тому, що ми маємо багато моральних і матеріальних стимулів для наших учителів, для наших дітей. У нас є простий принцип, який називається «місто»: будь-яка ідея, яка в школі має прижитися чи приживається, що висловлена учнями, нагороджується премією в розмірі **100 грн**, і це діє дуже гарно. У нас є *ночівлі в школі*. Є й учні, які вивчають різні предмети в нічний час, що накладає цікавий відбиток на сприйняття навчального матеріалу.

У нас є багато цікавих речей, які робляться так, щоб дітям в школі було комфортно. Словами «комфортний», «стійкий простір» ми хвалимося, але в нас діти не бояться йти до школи навіть тому, що в нас немає оцінок один, два, три. Це завдяки спільній праці всього педагогічного колективу. І тут сидять, а я дивлюсь на молодих наших колег, хлопчики та дівчатка, **вчитель – це все добре, директор ще краще**. Тому, будь ласка, підростаєте, зростаєте і приносьте користь освіті країни. *І коли збирається таке дуже гарне товариство, мені хочеться розповісти один старий анекдот*. Коли до одного хлопчика приходили дідусь і бабуся, вони цілували його у щічку, і хлопчик після поцілунків весь час витирався. Мама з татом говорять йому: *«Ну, Петрику, чому ж ти витираєшся, тебе ж бабуся і дідусь цілують з любов'ю, від душі?»*. Він каже: *«Я не витираю поцілунків, я його витираю»*.

Тому я вас цілую. Втирайте цілунки в щічку. Дуже дякую.

Ольга Виговська: Олександр Миколайович не сказав головного: його ШКОЛА – це не просто нормальна українська школа – НУШ, а Школа емоційного інтелекту, яку й створено ним разом з педагогічним колективом.

Тому за клопотанням Ради Проекту Президією НАПН України за поширення досвіду успішно працюючої школи «Емоційного інтелекту» та з нагоди ювілейного дня народження **О.М. Остапчука** нагороджено медаллю «Ушинський К. Д.».

ПРОЕКТ НЕ СТОЙТЬ НА МІСЦІ
Ольга ВИГОВСЬКА (далі – О.В.):
Не стоять на місці і наші автори-герої. Саме ця ознака виокремлює творців від усіх інших, бо творчість не може припинитися. Вона постійно бурлить.

Ми пильнуємо своїх новаторів, відмічаємо їх досягнення на користь української школи, а також визначні події в їх особистому житті.

Я хочу почати сьогоднішній презентаційний фрагмент нашої зустрічі з присутнього тут нашого автора-героя 8-ї сторінки **Олександра Миколайовича Остапчука**.

У продовження презентаційної частини роботи Проекту звертаю вашу увагу на унікальну подію, що трапилася цього річ в освітянській Україні – відтепер маємо серед знаних авторських шкіл ще й «людиноцентристську школу». Знайомтеся з нею та її директором за текстом візиту на С. 115.

О.В.: А ми повертаємося до нашого героя, якого ви побачите і почувете зараз. Хочу лише сказати кілька слів про нього. Сьогодні він буде нагороджений. За що? Він уже новатор. У нього ювілейна дата, яку ми не можемо не помітити, але до того ж його досвідом настільки зацікавилася Україна, що лише за рік до нього приїжджало з усієї України колег з **21 міста**, які хочуть дізнатися, що ж там у нього є, якими ідеями вони можуть скористатися. А ось на що саме треба звернути увагу, з чим ознайомитися, що перейняти у **Олександра Миколайовича**, він скаже сам.

О.В. Ось ви, шановні учасники й гості Проекту, як і читачі журналу, змогли побачити, як мовиться, – «на власні очі», як саме поповнюється Всеукраїнська СКАРБНИЧКА інноваційного педагогічного досвіду Всеукраїнського проекту «Педагоги-новатори в Україні»: Проект ЖИВЕ, бо новатори ДІЮТЬ!

Ольга ВИГОВСЬКА: ПРО ПРЕМІЮ «Global Teacher Prize Ukraine»,

що привидішила появу 17-го героя Проекту Global Teacher Prize започаткував арабський мільярдер Санні Варкі у 2014 р. Тоді як громадська спілка «Освіторія» у 2017 р. запустила український етап конкурсу Global Teacher Prize Ukraine. Його переможець мав отримати **100 тис. грн.**, рік безкоштовного підвищення кваліфікації, реєстрацію на світову премію та поїздку на Global Education and Skills Forum 2018 в Дубаї, де оголосять ім'я найкращого вчителя в світі.

За словами організаторів, переможцем мав стати учитель, що вміє працювати в команді та готує дітей жити в глобалізованому світі. **Паул Пшенічка** і став цим переможцем у 2017 р. Його визнали найкращим учителем України (Хто він? Про це – у врізі).

7 жовтня 2017 р. «народився» наш 17-й герой Всеукраїнського проекту НАПН України й журналу – «Педагоги-новатори в Україні», 12-ту сторінку якого ми й традиційно відкрили в журналі «Директор школи, ліцею, гімназії» (№ 3-4, 2017).

На прохання Ради Всеукраїнського проекту «Педагоги-новатори в Україні» НАПН України розглянуто досвід плекання наукової еліти Паулом Францовичем Пшенічкою та схвалено, оскільки протягом двох останніх десятиріч результати його діяльності стабільно високі, знані, вагомі й заслуговують на підтримку як Проекту, так і академії, а його автора представлено до заслуженої нагороди – медалі «Ушинський К. Д.», однієї з найвищих нагород НАПН України. *Що сьогодні ми й зробимо!* Учні Паула Францовича фізику

вважають веселою й розумною – такою, яким є їхній учитель. **Вам слово, Пауле Францовичу.**

*Гарного всім дня!
Подивіться, яка гарна погода сьогодні.
Радий вас всіх вітаю.*

Ім'я та прізвище найкращого вчителя України – **Паул Пшенічка** – на державному прапорі. Ця подія відбулася 7 жовтня 2017 р. на сцені Національного драматичного театру імені Івана Франка. Коли на екрані з'явилось ім'я нашого новатора, емоції радості та гучні аплодисменти переповнили залу...

ХТО ВІН І ЯКИЙ?

Пшенічка Пауль Францович (28 грудня 1946 р., м. Чернівці) – учитель фізики та астрономії вищої кваліфікаційної категорії Чернівецького міського ліцею № 1 математичного та економічного профілів, учитель-методист (1989), відмінник освіти України (2005), заслужений вчитель України (1996).

ВІН:

- Кращий учитель з фізики (Інтел)!
- Його ім'ям названо астероїд – малу планету.
- Постійно думає про дітей, викладання, ладен працювати і без грошей, про що розповів нам, як його гостям, під час зустрічі з директорами шкіл у своєму ліцеї у 2004 р.
- Володіє кількома мовами, спроможний розповісти про себе, своїх учнів, роботу не лише українською та російською, а й німецькою та англійською. Тому йому легко зайти й в посольства Австрії, Німеччини, бо вони просто по дорозі, та отримати між іншим грант.
- Автор підручників з фізики, де наголошує на важливості мати учням домашні лабораторії.
- Створив молодіжну наукову організацію «Квзар».

Перечитуємо наш журнал 2005 р., де Паул Францович розповідає, що коли Інтел визнала його кращим учителем, то й надала премію, решту з якої він використав на проведення семінару для керівників шкіл з усіх регіонів України, які зібралися наприкінці 2004 р. в Чернівецькому ліцеї, щоб познайомитися з досвідом роботи талановитого вчителя. Один рядок, а пригадалося багато чого, бо це мова про нас, це редакція нашого журналу запросила до ліцею керівників шкіл, які й скористалися запрошенням за рахунок нашого героя, тодішнього та сьогоднішнього.

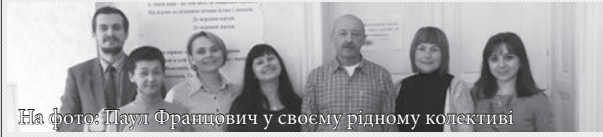
Скажу відверто, **якби не ця Премія, то й ми повернулися б до Пшенічки як до хорошого вчителя фізики** (це і було в планах нашого проекту), бо він накопичив неабиякий досвід проектної роботи, а вона найближче до розв'язання завдань згідно з новим Законом про освіту від 06.09.2017, а саме: на часі відшукати вчителів-предметників, але не тих, хто найкраще навчав одного предмета, а тих, які платформою навчання мають міжпредметні зв'язки (МПЗ) через нагальне стратегічне завдання Закону – повсюдне впровадження «*інтеграції предметів*». Проект має заявити свою позицію щодо фізики, хімії, біології, географії та астрономії. А зробити Проект це може саме через ефективний учительський досвід.

П.Ф. Пшенічка презентує учасникам семінару власний досвід

Чернівецький ліцею, де Паул Францович працює вже понад 25 років!

На фото: Паул Францович у своєму рідному колективі

Директор школи, ліцею, гімназії № 6 '2018

Цього року школа, в якій я почав свою педагогічну діяльність, відзначає **50-річчя**.

Чудова школа, коли я туди тільки прийшов 15 серпня, директор школи на порозі цієї школи мене зустрів, познайомився і завіз у школу. **Ця людина фактично зробила** не тільки колектив цієї школи, а й мене **як вчителя**. Я зразу скажу про результат – ми пропрацювали разом **10 років**. Я завжди однаковий, я багато всяких таких екстремальних речей робив, він жодного разу не зробив мені зауваження. За всі **10 років** роботи. Можете собі уявити, колектив школи був настільки потужний, що після того, як приходили інші нові директори, цей колектив робив їх такими, як має бути. Колектив був надзвичайно дружнім. Ми грали з учнями в баскетбол, волейбол. Намагалися проводити з ними вечори, ходили в походи. Як молодший серед усіх колег, я грав з ними у футбол. От така була школа. Було дуже-дуже весело. Були такі капусники, що просто як на телебаченні. **Три роки тому ми з колегами це ходили, вітали нашого директора зі 100-річчям**. Уявіть собі, він був на ногах при ясній пам'яті. *Ось така постать.*

За навчальний рік, що минув, і за початок цього, я був на дуже великих форумах по Україні, де збирається по **200, 300, 400 вчителів**. І це найкращі вчителі нашої країни. Маю сказати, що **в нас тисячі, десятки тисяч, сотні тисяч надзвичайно талановитих чудових людей працює в школі**.

Нещодавно один дуже високоповажний чоловік сказав, що, вчительська робота – це каторжний труд, який дуже погано оплачується. Тим не менше у нас така країна, і таких країн у світі небагато, де вчителів піднімають на п'єдестал, з ними носяться, їх хвалять, їх нагороджують. *А це дуже хороша традиція.*

Сьогодні говорилося про різних знаменитих педагогів. Скажімо, у **Шаталова** є клуб з **1976 р.** Я поїхав до нього переймати його досвід, бо відчував, що мені не вистачає досвіду. Я дуже добре роздивився його і познайомився з ним. І скажу, що це надзвичайно талановита людина. В нього колосальна пам'ять, надзвичайно швидкий розум. І той метод, який він запропонував, якщо його визначити просто: кожен учень на кожному уроці був опитаний. І це колосально підвищує успішність учнів. Будь-хто починає вчитися. Я три роки практикував його досвід і помітив, що абсолютно всі, і навіть двієчники, як ми їх називаємо, починають вчитися. А після закінчення школи багато моїх учнів вже в інститутах користувалися цими Шаталовськими конспектами. Я їх робив по-своєму, бо по-іншому не вмію працювати. То є надзвичайно дієвий досвід цієї людини, і *дуже добре, що така людина працювала у нас, передавала свій досвід. А зараз він поширюється журналом.*

Я хочу сказати, зараз **ювілей Сухомлинського**, і ми дізнаємося багато нових фактів з його життя, його діяльності. **Це людина просто геніальна.** Як можна підтвердити його геніальність? Він вивчив німецьку, яку знав краще, ніж німці. Вивчив французьку – володів краще за французів. Він знав чеську дуже добре. Ну, звичайно, українську і російську. Такі досягнення проста людина не може досягнути. Це ще і трагічна постать, тому що він плоть від плоті тієї радянської людино-ненависницької системи. Він і постраждав від своїх переконань. І все одно зумів зробити те, що він зробив – створити колосальну школу. І якщо читати про страшну трагедію, яка його спіткала в особистому житті, то й тут все вражає. Тому **про Сухомлинського треба говорити багато.**

Я завжди повторюю його слова:

«Вільний час вчителя – це його золотий ресурс, і не можна цей ресурс от таким безсовісним чином розтрачувати. Я спостерігаю протягом багатьох років. Вчителі фактично не дають вільно працювати. Цю свою свободу вони повинні виборювати в дуже жорсткій боротьбі. Їх маринують на дуже багатьох засіданнях непотрібними розговорами. Їх відволікають від роботи на різні заходи, які дуже мало дотичні до педагогіки і до школи. Їх заставляють заповнювати зали, приводити туди дітей, які не хочуть слухати те, що їм там розповідають або їх розважають, і боротися з цими дітьми, щоб вони принаймні там сиділи і достойно себе поводити.»

Оці слова Сухомлинського я би взяв і десь написав золотими літерами, **тому що цього не можна робити.** Вчительська праця дуже важка. Людині треба прийти до дому після роботи і відтворити себе.

А вчителів нещадно експлуатують поза межами тієї діяльності, яку вони фактично повинні здійснювати.

Тепер кілька слів про те, чому мене так хвалять зараз.

У 1991 р. я створив школу, яка працює і до сьогодні. Це школа, яка працює після уроків. Це те, чим займається Мала академія наук з 1996 р. Це навчання тих дітей, які горять цим предметом, який їх захоплює. Ми надаємо можливості цим дітям розвинути до дуже високого рівня. Це школа без вступних іспитів, без певного часу закінчення, вона може продовжуватися протягом всього життя. І це школа, де учні, ну а потім і студенти, науковці вчать один одного. Вчаться

один у одного. І ця школа працює автономно. Вона, в принципі, має мережевий характер. І вона завжди там, де є діти.

Можу навести такі цікаві факти: один із учнів (ми розв'язували дуже складні задачі, практичні й дуже серйозні проектні задачі) через 20 років, а нам не вдалося розв'язати задачу, надіслав мені розв'язок цієї задачі, будучи вже професором одного американського університету. Ці діти стають дуже успішними у своєму житті, віддаючи своїй організації.

УЧИТЕЛЬСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ: ТЕСТ на ГОЛОВНЕ

У його учнів: і в 2004, і в 2017 реакції – однакові: як і мають бути у зацікавлених дітей (див. фото). Як точно **Роман Солецький**, учень-експерт з Одеси, переможець міжнародної олімпіади з фізики, визначає головне у вчительській діяльності – зацікавити своїм предметом! Саме тому учень-експерт це вміння обрав за критеріальне, за яким і визначив переможця.

Учні 2004 н.р.

Учні 2017 н.р.

УЧНІВСЬКІ ПРОЕКТИ

як результати вчителя-менеджера. Їх – 150!

Про «КВАЗАР» почула, як сьогодні Паул Францович її називає: «Академія». А раніше була МНО – Молодіжна наукова організація.

Ці фото засвідчують, що спілкування з дітьми ніколи не закінчується, навіть і після закінчення ними ліцею. Утворено справді різномікове середовище: тут збираються шукачі нового, невідомого, винахідники, дослідники. Їх тут розуміють, підтримують, «освітнюють», бо допомагають реалізуватися.

Ось ми і підійшли до ДВОХ СХОДИНОК в реалізації намірів Паула Пшенічки.

Перша (у школі): зацікавленню фізикою, собою та, як сказав один із сьогоднішніх учнів Паула Францовича, що навіть *фізику* він сприймає через свого вчителя як *веселу і розумну*.

Друга: особливе середовище, де кожен може і піде індивідуальним шляхом, прокладе власну траєкторію як у професійному, так і людському житті.

Паул Францович розповів, які умови допомагають учням знати іноземну, що ним робиться, щоб дітей вчити і себе презентувати, і свою роботу, як останні набувають таких умінь. Він допомагає учням розкрити свої таланти на зразок сучасних талант-шоу телеканалу «Інтер» для талановитих дітей «Крутіше за всіх» та конкурсу телеканалу «1+1» – «Голос-Діти», хоч Паул Пшенічка робить це іншими способами, не такими й показовими, як зазначені телевізійні програми. **А за суттю учитель стає для своїх учнів учителем-менеджером**

Наголошу і на тому, що Паул Пшенічка постійно вчиться разом зі своїми дітьми та один у одного.

Нагадаю: хотів бути фізиком, а став Великим Педагогом! За словами М.І.Горького, які він сказав колись на адресу А. Макаренка: *«Велику душу собі нажив»*. Так сьогодні можемо сказати і про Паула Пшенічку.

Він знайшов своє щастя серед дітей!

Я вважаю, що мала би бути і загальноосвітня школа абсолютно вільна для дітей, дружня й привітна до них. Щоб вони могли розвиватися так, як в них закладено їх особистою програмою.

Цього року у нас **9 міжнародних нагород** у дітей з фізики. Фактично, де тільки змогли бути, і у нас багато запрошень. Єдині рамки – це фінансові рамки. Наприклад, запрошення в Індонезію, необхідно квитки купувати. Ми шукаємо допомогу і від батьків, і від різних організацій, і від бізнесменів. **Ми просуваємо цю ідею далі й далі.**

Хочу нагадати вам слова **Яна Амоса Коменського**: *«Не треба коня поїти, достатньо його привести до води»*. А інший видатний педагог **Адольф Дістервег**: *«Коня мало привести до води, ось якщо його навчити плавати на спині – оце буде успіх»*.

Я хочу вам побажати, щоб у вас не пропадало натхнення і ви завжди намагалися пражнути неможливого, і тоді ви зробите все можливе, що може бути.

Побажати здоров'я, подальших успіхів, емоційності, доброго гумору і надалі тримати високу планку. **Щоб разом з журналом і вчителі, і керівники працювали на благо нашої освіти.**

Дякую за увагу.

Чудова мить і для отримувача нагороди, і для тих, хто нагороджує: В. Г. Кремень вручає медаль «Ушинський К.Д.»

Післядія (й повірте: не остання, це лише початок) Проекту: за особистим запрошенням В.Г. Кременя П.Ф. Пшенічка став учасником зборів НАПН 16.11.2018 р. (див. С. 8).
На фото: П.Ф. Пшенічка в Президії зборів НАПН України

Ольга ВИГОВСЬКА: Мені важливо було дізнатися, як насправді ставляться автори-герої Проекту до нагород, якими ми відзначаємо їхні успіхи. І цього разу мені допоміг «курйозний випадок», який стався після завершення роботи Проекту, коли попросилися з Паулем Францовичем Пшенічкою, він поспішав на потяг, але не пройшло й 10 хвилин, як за мобільним я почула розгублений, більш того переляканий голос, який сповіщав, що медаль загубилася... Перша думка промайнула: пошукати в метро, перевірити ескалатори, переходи... Паул Францович наполягав, що це сталося в кафе, де ми разом перед цим чаювали. Я мала перевірити його версію, тож миттєво, наскільки це було можливо, дісталася кафе: нові відвідувачі нічого не бачили, сама оглянула ретельно підлогу, медалі не знайшла, але помітно було, що її шойно гарно прибрали, зажеврила надія, тому й запитала про неї в офіціанта, який нас обслуговував. Він у відповідь ввічливо, з посмішкою простягнув мені руку – на його долоні лежала *«наша медаль»*. Телефоную п. Пшенічці й відчуваю, як у нього в прямому значенні слова *«з душі 100-пудовий камінь впа»*: стало легко і радісно як йому, так і мені.

І ось **П.Ф. Пшенічка** за тиждень знову в Києві, привіз учнів у МАН, ми зустрілися біля метро *«Золоті ворота»*.

Вручаю медаль вдруге й питаю: *«А що вона для Вас значить?»*. **Паул Францович** відповідає: *«Дуже багато! По-перше, дизайн приголомшливий. Велика честь – медаль*

Ушинського! А ще хто вручив: сам Кремень!». Серед яких же хороших людей ми живимо, колеги, чи не так?! Нам, хоч і не завжди, але повертають те, що нам так дорого!

Мені було надзвичайно приємно чути та усвідомлювати, що наші нагороди стають такими важливими для героїв Проекту!

ПОДЯКИ КОЛЕГАМ, хто з проектом 12 років

За сприяння діяльності Всеукраїнського проекту НАПН і журналу «Педагоги-новатори в Україні» та за вагомий внесок у поширення новаторського досвіду серед шкільництва України **ПОЧЕСНИМИ Грамотами та ПОДЯКАМИ НАПН України** нагороджуються члени Ради та оргкомітету Проекту: **Тетяна Борзенкова, Олена Павловська, Мар'яна Босенко, Оксана Белкіна, Олексій Виговський, Тетяна Годецька, Микола Гузик, Лілія Донська, Іван Осадчий, Василь Франчук, Олена Чинюк, Ольга Виговська.**

На фото: **В.Г. Кремень** вручає нагороди академії членам Ради та оргкомітету Проекту

В. Кремень, С. Рудаківська, Т. Годецька, О. Виговська, О. Виговський

Т. Борзенкова

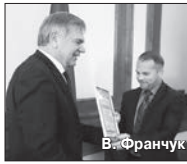
О. Павловська

А. Донська

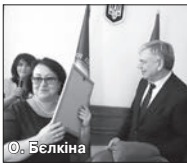
О. Чинюк

В. Франчук

І. Осадчий

О. Белкіна

М. Босенко

ЩО ЗАЛИШИЛОСЯ «ПОЗА КАДРОМ»

О.В.: Хотілося б сьогодні згадати особливими словами подяки насамперед **Олексія ВИГОВСЬКОГО** – його (див. нижче фото) художньо-дизайнерську роботу.

Завдячуючи подвижницькій благодійній праці художнього редактора, наше видання серед інших вирізняється особливим змістовно-художнім іміджем. **ЖУРНАЛ** для керівників середньої освіти в інформаційному просторі країни **МАЄ СВОЄ ОБЛИЧЧЯ**. Останнє виявилось значущим і для керівників шкіл, про що, мовби узагальнюючи думку багатьох шанувальників журналу, яку не раз від них чули на наших заходах, сказала Маріанна Босенко: *«Завжди з великим задоволенням беру в руки новий номер часопису: яскраве, вишукане оформлення, інтелектуальне, елітарне видання це раз впевнює, що моя професія найкраща в світі...»*.

Обкладинки – це особливий витвір мистецтва. Авторський дизайн, креативно і майстерно створюваний образний ряд забезпечують психологічне сприйняття головної ідеї до свідомості кожної школи, що презентується журналом. Інноваційні заклади та їхні керівники, зокрема і новаторський досвід, представлено у журналі художньо-інформативними кольоровими картинками. За час виходу журналу у світ ці картини утворили справжню галерею управлінсько-педагогічного досвіду інноваційних шкіл України, яка сприймається педагогічною громадськістю як своєрідна Дошка пошани.

Така робота Олексія Виговського, і маємо це визнати, справді стала брендом Проекту і брендом Журналу!

В освітньому просторі країни досвід новаторів нашого Проекту поширює ДНПБ ім. В. О. Сухомлинського. На сайті бібліотеки є спеціальні сторінки, а відповідальна за них – науковий співробітник ДНПБ **Тетяна Іванівна ГОДЕЦЬКА**. Також і на сайті нашого журналу його адміністратор **Василь Михайлович ФРАНЧУК**, який до того ж зараз ще й в докторантурі НІУ ім. М.П. Драгоманова, найближчим часом планує розробити спеціальний блок, присвячений і вам, як авторам-героям сторінок цього проекту, і нам – як організаторам проекту *«Педагоги-новатори в Україні»*.

Для більшості наших заходів, ініціатором і організатором яких ставав журнал, його редакція разом з редакційною Радою, а це, зокрема форуми, круглі столи, конкурси і проекти, робилася їх відеозйомка, відтепер решту розміщено на Youtube, а організацією цього виду діяльності опікувалася **Світлана Вікторівна РУДАКІВСЬКА** (так само і цього разу – див С. 131).

А ще кілька слів на адресу **Тетяни Андріївни БОРЗЕНКОВОЇ** та **Олени Валентинівни ПАВЛОВСЬКОЇ**, які з 7.00 години ранку 26.10.2006 р., коли ми зустрічали потяг з Донецька з **В.Ф. Шаталовим**, і до сьогодні вони завжди поруч! Маю сказати ще про одну деталь, хоч вона й особиста. За два тижні до відкриття проекту я неочікувано зі здорової людини стаю нездатною – навіть пересуватися, причиною чого було падіння і як наслідок – кілька переломів. Це підстава, щоб проект перенести на інший час, але я злякалася, що ми, українці, можемо не встигнути подякувати геніальному педагогу за зроблене ним для учнів, вчителів за його життя, а не тоді, коли відійде у вічність, як традиційно у нас робиться, злякалася через вік нашого новатора, слава Богу, тогоріч вітали його вже зі 90-літнім ювілеєм. А тоді вибору у мене не було: я мала відкривати цей проект, так от, мою фізичною опорою, впрямою розумінні цього слова, і стали, окрім рідних, й мої колеги. *І проект відбувся! Проект «Педагоги-новатори в Україні» народився!*

За що ми їм усім особливо дякуємо!

ПРЕЗИДЕНТ НАПН УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СПРАВ І ДОСЯГНЕНЬ

Кремень Василь Григорович – видатний український вчений у галузі соціальної філософії, філософії освіти, педагогіки, політології. Автор багатьох фундаментальних досліджень, відомий організатор освіти і науки, державний і громадський діяч.

Академік **В.Г. Кремень** – автор понад **800 наукових праць**.

Заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки. Нагороджений орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня, орденом «За заслуги» I, II та III ступенів.

ВІХІ БІОГРАФІЇ

- Народився 25 червня 1947 р. у с. Любитове Кролевецького району Сумської області.
- У 1965 р. закінчив із золотою медаллю Чорноплатівську середню школу Конотопського району Сумської області.
- У 1971 р. закінчив філософський факультет Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка.
- 1994–1994 рр. – заступник директора з наукової роботи, завідувач відділу методології прийняття соціально-політичних рішень Національного інституту стратегічних досліджень України.
- 1994–1998 рр. – керівник служби з питань гуманітарної політики Адміністрації Президента України, заступник Глави Адміністрації Президента України – керівник управління внутрішньої політики Адміністрації Президента України.
- 1997 р. – обрано президентом Академії педагогічних наук України.
- 2000–2005 рр. – міністр освіти і науки України.
- 2000 р. – обрано академіком Національної академії наук України.
- 2002 р. – призначено заступником голови Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки; призначено членом Президії ВАК України.

КВІНТЕСЕНЦІЯ наукового доробку

Провідна думка **В. Г. Кременя** стосовно філософсько-освітніх орієнтирів: *«Освіта наповнює людину духовністю, змушує її задумуватися над смислом і цінностями»*

Директор школи, ліцею, гімназій № 6 '2018

ТРИ ВИМІРИ ШКІЛЬНОЇ НАУКИ Нові імена проекту-2018

ВИГОВСЬКА О.І.: Ми завжди кажемо: **Наука – школі**. У кожному журналі науці присвячуємо цілу рубрику. Але наука – це науковці. І як же хоче Гриневич Л.М., щоб праці науковців стали підходом для нової української школи. Наш міністр розуміє, що це дуже і дуже потрібно.

Науковці – їх роль дуже значуща для того, щоб школа була такою, про яку мріють сьогодні і учні, і батьки, і все суспільство. **Тому 13-та сторінка нашого проекту за колективним рішенням присвячена найбільш значущій сьогодні темі – дитиноцентризму, людиноцентризму.**

Якщо ми її підніmemo не тільки на рівні досліджень, книжок, а на рівні впровадження в навчально-виховний процес шкіл України, то саме це і стане тим, що матимемо нове суспільство, нову школу. Ми будемо жити в нормальних людських умовах, про які ми з вами давно мріємо.

Така людина у нас є. І це наш **Василь Григорович Кремень**.

Кажуть, що судити про людину треба за її справами. Тож судить самі, а я наведу приклад.

Кінець 1999 р. – початок 2000 р.:

Василь Григорович щойно став міністром, а вже новий 2000/2001 навчальний рік розпочався з впровадження в навчально-виховний процес шкіл і вишів *особистісно орієнтованої освіти*. Оцінити це можуть адекватно ті, хто й до цього намагався так робити, бо знають як це було важко, а часом і неможливо через спротив більшості тих, у кого в епіцентрі уваги був предмет, а не людина, дитина.

Відтепер – це законна справа, вимога міністерства, елемент освітньої політики держави. Відповідально зазначу, це – революція у світогляді освітян, нова методологія середньої і вищої освіти, педагогічної діяльності як учителя ЗНЗ, так і викладача вишу.

Наголошу: хоч і правильне рішення було у міністра, але це лише півсправи, а якщо вчений ще взявся це все прописати. Цьогоріч, літом, яке було моє здивування, коли на виставці в Національній парламентській бібліотеці Ярослава Мудрого я бачу третє видання «Філософія людиноцентризму в освітньому просторі».

Слава Богу, що ви у нас є, Василю Григоровичу, Вам слово!

КРЕМЕНЬ В.Г.: *Доброго дня, колеги!*

Ідея дитиноцентризму, людиноцентризму, і я в цьому переконаний, надзвичайно важлива. Вона, на мій погляд, важлива не тільки для освіти, а й для суспільства взагалі, тому що *людина власне є метою розвитку світової цивілізації*. Ця ідея завжди була в творах видатних учених і прогресивних мислителів. А сьогодні стає все більше практичною необхідністю, тому що так змінюється цивілізація, що розвиток людини, розвиток особистості стає основним виміром прогресивності будь-якого суспільства, основним важелем подальшого прогресу, який орієнтується на інформаційно-наукові технології. Надалі успіх визначатиме не кількість корисних копалин, хоча вони теж важливі, а те, наскільки розвинута особистість, наскільки потужний людський капітал. По суті, максимально розвинути особистість і гармонійно розвинути особистість, можна лише застосувавши принцип дитиноцентризму.

Я його розумію, якщо дуже спрощено, як максимально наближену освіту і навчання дитини до її здібностей. За великим рахунком, ми, педагоги, разом з батьками, що повинні

свого існування. Саме вона окреслює для неї основні контури справжньої культури, в яку вписані добро, краса й істина».

Ученим висунуто ідею і всебічно обґрунтовано філософію людиноцентризму як відповідь на виклики сучасного глобального світу, як новий тип метасвітогляду, безпосередньо дотичного до вищих смислів буття особистості й водночас такого, що забезпечує повсякденне, наповнене гуманістичним змістом і цінностями життя кожного індивіда, соціуму, людства загалом. У 2009 р. виходить друком монографія «Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору». Надзвичайно затребувана в наукових колах і широкій сучасній культурній спільноті, ця праця перевидається в наступні роки (2010, 2011) як «Філософія людиноцентризму в освітньому просторі». Надзвичайну цінність цієї праці становить занурення теоретичних основ у праксеологію освіти – сферу, що покликана сформувати нову людину, яка мислить і живе у цивілізаційних вимірах сучасності. Друкується монографія й у Польщі (у перекладі) як «Filosofia antropocentryzmu w edukacyjnej przestrzeni» (Warszawa, 2011), здобувши високу оцінку зарубіжної наукової громадськості.

Зверніть увагу!

У 2012 р. вийшов з друку підручник В.Г. Кременя «Філософія» для 11 класу профільної загальноосвітньої школи.

ПРИРОДА людського магнетизму

«Що є таке у Василя Григоровича Кременя, як у керівника й людини, що до нього тягнуться несхожі між собою різні люди, а директори шкіл хочуть завжди бути в діалозі з ним і більш того, щоб їх школи ставали експериментальними майданчиками академії?» – про це, а також про природу людського магнетизму, про секрет **В.Г. Кременя** розповідає на сторінках нашого журналу давній друг **Василя Григоровича Віктор Андрущенко**, ректор НПУ ім. М.П. Драгоманова, академік НАПН України: «Якщо одним словом сказати, що в ньому таке є, то відмічу: ЛЮДЯНІСТЬ. Він у кожному бачить собі подібну і собі співрозмірну Людину. Він не нав'язує власну думку, а розповідаючи про своє бачення, радиться з цією людиною і людина це поважає, бо відчуває це людяне ставлення до себе».

На підтвердження того, про що тільки-но сказав **Віктор Петрович**, дозволю собі навести один штрих, який «проявляє» цю характерну рису **Василя Григоровича** в дії, у реальному житті.

Коли я прийшла до нього з ідеєю започаткувати цей проект, перш ніж дати добро, він мені сказав: «Ольго Іванівно, спитайте всіх в академії: якої вони думки? Всіх! Всіх науковців, всіх відповідальних працівників академії, всіх академіків». Маю відверто сказати – я чесно виконала завдання. Місяць ходила по всіх кабінетах академії, її інститутів, зокрема Інституту педагогіки й інших, розмовляла, переконувала, слухала, розповідала. Відповіді були різні, а я намагалася зрозуміти «чому». І коли за місяць приходжу до Василя Григоровича, він питає: «І як там мої колеги?». Я кажу: «Сказати чесно? 50 на 50. Хто каже – через мій труп – і такі вислови не поодинокі. А хто каже – та Ви що! Обов'язково треба повернутися до досвіду

На фото: цьогорічне третє видання цієї книги

новатора, розповідати, показувати і вчитись у нього». Ну, а Ви якої думки? – звернувся до мене, Василь Григорович. «Треба робити такий проект!», – відповіла я.

Ця ситуація демонструє позицію головного проповідника людиноцентризму в Україні: йому важливо почути кожного, абсолютно всіх причетних до обговорюваної проблеми, щоб прийняти правильне рішення. Інакше вчинити Василь Григорович не міг, тоді це був би вже не він!

Президент Національної Академії педагогічних наук України **Василь Григорович Кремень** намагається сьогодні через педагогічну науку сприяти покращенню справ у державі, ініціює впровадження інноваційних наукових

розробок та передового досвіду в шкільну практику, утверджує високий статус Вчителя в Україні, особисто приділяє значну увагу директорам шкіл як керівникам осередків гармонізації суспільства, підтримує педагогів-новаторів, а ще більше директорів-новаторів. **Він – голова Ради проекту «Педагоги-новатори в Україні»** (див. вріз на С. 125).

Проект «Педагоги-новатори в Україні» розкрив Василя Григоровича як людину, продемонстрував на його прикладі, **яким має бути сучасний керівник. Василь Григорович** означає висоту людських взаємин не на словах, а на ділі, підтримуючи педагогів-новаторів, *забезпечуючи їх публічне визнання й захист*. І цим дає нам сьогодні можливість щиро говорити, що *слова не розходяться зі справами*: лідер академії сам є провідником ідей, спрямованих на викорінення тих сутнісних вад українців, які заважають нашому людському розвитку – «чого изволите» та виступає проти того, щоб «*поситати голову попелом!*»

Його слова піднімають дух у колег, а подяки надихають їх на нові звершення! (Див. вріз на С. 125).

Я б продовжила те, що Віктор Петрович означив як «людяність», що притаманно саме Василю Григоровичу, тож і додала б «увагу», яка щоденно і щомиті виявляється у його ставленні до людей, в увазі до них.

От судить самі: під час цього Проекту він побачив Г.С. Сазоненко, нашого славнозвісного директора, й пригадав, що вона щойно стала лауреатом Державної премії, тож і захвилювався, щоб негайно привітати її (див. вріз на С. 125).

На фото: Перебіг емоцій В.Г. Кременя засвідчує, що «початок Проекту» був не простим, настільки насиченим «енергетичними» подіями, що і після 12 років, навіть спогади про них, викликають сьогодні різні «живі» емоції: від зняктовності до захоплення

зробити? Допомогти дитині самопізнатися, пізнати свої таланти, психологічні особливості, свою сутність. І допомогти дитині саморозвинути на основі пізнаних талантів, на основі тих здібностей, які є властиві саме цій дитині. І тоді, ставши дорослим, ця людина максимально себе самореалізує, бо вона займатиметься улюбленою справою. І буде займатися фахово – бо це її улюблена справа. А це є основою особистого щастя людини, тому що самореалізація в практичній діяльності – це справді підвалина для людського особистого щастя. І суспільство, де мільйони людей будуть себе максимально самореалізувати, розвиватиметься динамічно й несуперечливо. Несуперечливо, тому що вони будуть займатися улюбленою справою, а динамічно – фаховою своєю улюбленою справою.

Я думаю, що ті зміни, які ми повинні зробити в освіті, повинні орієнтуватися на дитиноцентричний підхід. І це не заперечує певних обмежень, певних нормативних речей, певних рамок, в яких повинна перебувати дитина. Наприклад, у школі. Як казав **В.О. Сухомлинський**, ми повинні любити дитину, а не любити патерналістське – все краще дитині віддати. Було гасло: «*Все краще дітям!*» – **це неправильно**. Дітям потрібно створити необхідні умови для життя, діяльності. Але, як нагадав нам **Паул Францович Пшенічка**: «*Необхідно підвести їх до води, щоб вони самостійно тили цю воду!*», бо «*поїти*» їх усе життя ніхто не буде.

І така дитиноцентрична позиція має бути у всій нашій діяльності. І, за великим рахунком, суспільство наше теж може об'єднати, на мій погляд, людиноцентризмом. Тому важливо створити умови для максимальної самореалізації кожної людини у дорослому житті. Починаючи зі слюсаря, токаря, прибиральниці й включаючи бізнесмена, і, безумовно, – вчителя. Створити не тільки нормативні законодавчі основи, а й психологічну атмосферу, систему суспільних від-

носин, яка б дала можливість кожній людині у своїй професії максимально самореалізуватися. І тоді справді і людина буде щаслива, і суспільство розвиватиметься динамічно і не суперечливо. Країна буде гармонійною і національно єдиною. І це надзвичайно важливо.

Безумовно, у цьому напрямі необхідно багато чого робити. І починати з утвердження в суспільстві цієї думки. З педагогізації суспільства *є надзвичайно важливою*. Педагогізація саме з огляду на дитиноцентричний підхід, людиноцентричний підхід. Ми багато чого навчаємо дітей. Але не вчимо бути у майбутньому батьками. І що ми маємо в результаті? Ставши дорослими, організувавши сім'ю, ці колишні діти орієнтуються свідомо чи не свідомо на досвід виховної педагогічної діяльності по відношенню до них, коли вони були дітьми. Добре, якщо це позитивний досвід, але є і негативний досвід. І він теж таким чином переноситься з покоління в покоління. І, як результат, нові покоління дітей не завжди щасливі, тому що батьки так ставляться, не оптимальним чином впливають на них. Через те *надзвичайно важливим є педагогічна освіченість, психологічна чутливість до дитини, однієї до одної людини*.

Я, наприклад, особисто вважаю, що той негатив, яким ми вирізняємось від європейських країн, європейської цивілізації – *це ставлення до людини*. Там теж не рай, але там створили ліпші умови для її розвитку. Взаємини більш гармонійні. Як приклад, коли в нас їдеш в трамваї і один одному наступить на ноги, можна почути сварку, а коли там таке трапляється, там один перед другим вибачаються. Може, я трішки перебільшую, але сенс в тому, що ми повинні формувати людину і суспільство, де б люди шанували один одного. І тоді держава буде шануватися. *Що таке держава, що таке суспільство? Це, власне,*

В.Г. Кремень: Нещодавно ціла плеяда наших колег відзначені як лауреати державної премії і серед них в номінації «Середня освіта» – **Ганна Стефанівна Сазоненко**. **О.М. Остапчук** тільки-но сам отримав нагороду, а тут чує слова **В.Г. Кременя...**

Від редакції
Редакційний колектив приєднується до вітань й пишається педагогом-новатором Проекту й своїм членом редакційної Ради – **ВАМИ, Ганно Стефанівно!** Ці квіти – **ВАМ!**

Тож **Олександр Миколайович** першим й привітав Ганну Стефанівну. Такий вчасний приємний вчинок колеги виявився несподіваним – цю мить й зафіксувало фото.

Педагогічний Оскар «АТЛАНТ»

Ми об'єднали ідею атланта і таланта у нашому «педагогічному оскарі», бо саме так я уявляю собі директора української школи: для вирішення проблем шкільництва йому треба бути і першим, і другим!

Тож наш скульптурний «Атлант» на своїх могутніх руках міцно тримає ШКОЛУ! Ідея та ініціатива його виготовлення належить **О.І. Виговській**. Скульптор цієї відзнаки **О.С. Красноголовець**, автор пам'ятника Михайлу Драгоманову, розміщеного біля входу до НПУ, доцент Університету. Започаткували цю відзнаку до 10-літнього ювілею Проекту, у 2016 році. Лауреатами відзнаки Педагогічний Оскар «Атлант» за 2 роки стали: С.В. Романовський, М.М. Палтишев, І.Г. Осадчий, О.І. Чинок, М.І. Босенко.

І ось сьогодні лауреатом відзнаки **Педагогічний Оскар «АТЛАНТ»** став новатор української школи, академік НАН і НАПН, **КРЕМЕНЬ Василь Григорович**, що і засвідчує сертифікат.

сума всіх нас. Які ми є, таким і є суспільство, такою є і влада. Через те я завжди говорю, що демократизація навчальної діяльності, формування толерантних відносин між учнем і учителем є складними для багатьох учителів. Але якщо людина **10-12**, а разом з університетом **15** років формуватиметься в авторитарному середовищі, то, ставши дорослою, вона вважатиме за норму діяти авторитарним чином. Навіть підсвідомо, ставши керівником, буде авторитарно ставитися до підлеглих. Будучи підлеглим, орієнтуватися і вважати лише за справжнє тільки авторитарне керівництво по відношенню до себе. Через те нам важливо не тільки, щоб президент був демократичний, демократичний уряд і парламент, а щоб в суспільстві була критична маса демократично орієнтованих людей, які б не допустили авторитарних, тим більше тоталітарних відносин у суспільстві. І це решті решт залежить від нас – педагогів, від того, наскільки ми будемо любити дитину, шанувати дитину. А головне – створювати їй умови для дитиноцентричного розвитку, який заснований на таланті дитини.

Я переконаний, що тут зібралися кращі викладачі, кращі вчителі.

Я хотів би від Академії педагогічних наук України щиро вам подякувати, і подякувати в ваших особах усім, всьому вчителю України. Давайте в більшій мірі розвивати освіту, щоб очільники регіонів, міст, сіл виявили максимальну шану і повагу до освіти. Це не стільки потрібно для вчителя – це потрібно для суспільства. Бо **в тому суспільстві, країні, де вчитель – людина номер один, буде завжди пошанування дитини, і пошанування людини самою себе.**

Спасибі велике за добрі слова!

Світлана Рудаківська

О.В. Павловська:

Цей науковець прийшов до ідеї Василя Сухомлинського ще в стінах університету імені Тараса Шевченка. Там Світлана Вікторівна уперше захопилась ідеями

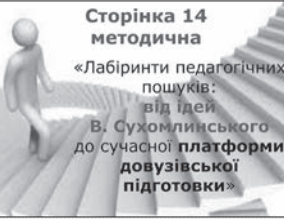
В. Сухомлинського. А потім була Вишнівська середня школа, де вона була педагогом-організатором і об'єднала навколо себе дітей. Далі була 21 школа, де організувала музей бойової слави. Далі – приватна школа «Гармонія», школа 272, де вона була заступником директора. Школі 272 за сприяння саме Світлани Вікторівни присвоєно ім'я В. О. Сухомлинського та організовано музей педагога. В управлінні освіти Дніпровського району очолила методичний кабінет. Примітили і запросили Світлану Вікторівну до Київського міжнародного університету. І саме там розпочалась її методична робота з питань профілізації середньої школи на основі створеної сучасної платформи «Школа-ВИШ».

Запрошуємо до слова С.В. Рудаківську, професора, кандидата філософських наук, проректора з довузівської підготовки Київського Міжнародного університету.

Голова Ради проекту В.Г. Кремень вручає Почесну грамоту НАПН України С.В. Рудаківській за створену сучасну платформу профілізації сучасної молоді «Школа-ВИШ»

КОЛИ МАЙБУТНЯ СПЕЦІАЛЬНІСТЬ ОБИРАЄТЬСЯ СВДОМО

Світлана Рудаківська: Центр довузівської підготовки, який я очолюю з 2000 р., має ще кілька методистів. Все решта забезпечується дистанційно. **Моє завдання** – це ідея, рекомендації, пропозиції, з якими я до вас звертаюся до директорів та вчителів.

Оця Модель нової профорієнтованої довузівської системи містить важливі складові: інтелектуальні ігри, класи співпраці, профільні класи, регіональні підготовчі курси. *Вона склалася завдяки поєднанню мого і вашого досвіду.*

Центр охоплював 130 підготовчих курсів по всій Україні ще до впровадження ЗНО. За минулий рік 2000 дітей пройшли через всі форми наукової, інтелектуальної діяльності.

Дві основні програми, за якими ми працюємо, – це **інтелект і партнери в освіті**. **Наші головні засади:** щоб кожний слухач нашого відділення пройшов через всі наші форми інтелектуального зростання. На олімпіади, універсиади, інтелектуальні ігри учні повинні йти за бажанням. А наше завдання – виховати в них це бажання. Отже, **школа і вищий навчальний заклад повинні створити всі умови для того, щоб це відбулось**. Заохочення, бажання створіть підґрунтя для розвитку учнів. Тільки на таких умовах ми маємо працювати разом.

Профільно-орієнтований освітній процес. Сучасні технології, які ми втілюємо і впроваджуємо, сприятимуть розвитку інтелекту. Профільна діагностика має допомогти учневі, слухачеві підготовчого відділення визначитися з профілем. Творча співпраця викладачів вищих навчальних закладів, учителів, керівників має *відтворити спільний освітній простір на засадах партнерства.*

Довузівська підготовка передбачає профорієнтаційну роботу, що виявляє всі її аспекти через різні форми: інтелектуальні ігри, творчі конкурси, аналог малої академії наук – наша універсиада, студентські конференції. Це дає змогу учневі відчути свою присутність у вищому навчальному закладі ще під час навчання в школі. Як наслідок – адаптація до вищого навчального закладу відбуватиметься легше.

Теоретико-практична модель профілізації має показати і створити умови для діяльності і життєтворчості кожної особистості. Дитиноцентризм, людиноцентризм, особистісний підхід для довузівської підготовки дуже важливі. **Адже вибір учнем майбутньої спеціальності має бути свідомим.** *Це сприяє інтелектуальному та емоційному зростанню молоді в умовах довузівської підготовки.*

Мрії, бажання закладаються з дитинства. Школа – навчає, розвиває, формує вміння, навички, компетенції. А професійна готовність особистості формується в діяльності довузівської підготовки і дає змогу зробити свідомий вибір.

Синергетичний підхід до профільного самовизначення старшокласників ВНЗ

«Я і мій свідомий вибір»

Теоретико-практична модель профілізації

Результативність впровадження моделі профілізації (інтелектуальні ігри)

2001-54	2005-500	2008-917	2013-565	2016-623
2003-250	2006-564	2009-1625	2014-797	2017-639
2004-1644	2007-747	2010-500	2015-544	2018-741

Г. Сазоненко

Ганна Сазоненко: Невипадково І. Франко писав, що «учителем школа стоїть». І кожен із нас має те, що **стоїть за нами – школа. Ми не можемо розвивати школу на інформаційному негативі.** Ми масмо говорити з представниками міністерства, **намають почути. Зробімо позитивну сторінку діалогів, що підвищить роль учителя.**

І. Гончаренко

Іван Гончаренко: Я хочу подякувати за журнал, адже хоч щось для вчителя має бути професіональним. Чомусь вважають, що закордонне все краще, але нам є чим пишатися. У мене в школі за 10 днів діти вивчають іноземні мови за сугестивною системою та й багато іншого.

І. Осадчий

Іван Осадчий: Я вважаю, що сьогодні **недостатньо наукового аспекта тих перетворень, які відбуваються в освіті.** Добре, що розвиваємо освіту за кращими світовими стандартами, але часто не в науковий спосіб. Дуже шкода, що на сьогодні дискредитували професію методиста. Як можна піддавати критиці це ремесло?

Освіта – це системність. Ми як педагоги-новатори **маємо продукувати системні документи, і хай це стане предметом наступної розмови.**

Студенти 4-5 курсів мають бути учасниками таких заходів. Наука має стати ідеологією освіти!

М. Гузик

Микола Гузик: «Резформи по-справжньому може зробити лише директор зі своїми вчителями. Підтримка цих людей – є дуже важливою. У нас в Україні цього немає! Ви робите унікальну роботу і переорієнтувати вашу роль в реформуванні освіти неможливо!»

АВТОРИ-ГЕРОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ПРОЕКТУ «Педагоги-новатори в Україні»: оцінні судження та перспективні наміри

В. Кремень

Василь Кремень: Я дуже ціную цей проект, який з'явився завдяки ініціативі Ольги Іванівни Виговської і власне існує він завдяки її енергії і бажання його творити.

Цей проект вийшов далеко за рамки академічного, він набув загальнонаціонального, загальноукраїнського значення. І я думаю, це закономірно, бо цілі, які має реалізувати проект, соціально важливі.

О. Чинок

Чинок Олена: Все починається з малого. Ми навчалися, захищали дисертації, а потім об'єдналися навколо журналу. Я хочу нагадати притчу про морську зірку. Хлопчик ходить по березі, підіймає морські зірки і кидас їх у море. Поруч проходить чоловік і дивується, чому він так

робить. І тоді хлопчик каже: «Я хочу допомогти цим зіркам». Так і Ви, Ольго Іванівно, **вирішили об'єднати спільноту директорів**, побачивши в кожному з нас такого хлопчика, який намагався створити в школі творчі, креативні, дитиноцентричні умови як у Сухомлинського – природовідповідні.

С. Рудаківська

Світлана Рудаківська: Освітнянська нива багата на таланти. Ті, кого представлено в журналі, – це лише вершина педагогічного айсберга. Тож хай когорта талантів множиться, а ми готові до співпраці.

О. Войчишин

Олександра Войчишин: Коли я представляла свій досвід, то здавалося, що мене названо педагогом-новатором авансом. Але з того часу я розумію, що таке бути таким педагогом. Я рада нашому згуртуванню як колективу, дай боже, щоб ми були разом! А Ви, Ольго Іванівно, **базу нової школи на сторінках журналу створили вже давно**, і цим нас, директорів, підтримуєте і надихаєте.

Л. Донська

Лілія Донська: Будь-яка новація житиме, якщо будуть люди, які її підхоплять. А де брати сили рухати локомотив управлінський? Я пропоную проект **«Щаслива мудрість».**

П. Пшенічка

Паул Пшенічка: Кажуть, що у кожній професії є ремесло, мистецтво, наука. Хочу побажати усім і **наоці тримати високу планку. Щоб разом з журналом і вчителі, і керівники працювали на благо нашої освіти!**

Олександр Остапчук: Такі зустрічі завжди проводяться з позитивним результатом. А **Ольга Іванівна є упорядником великої кількості думок, вона їх спрямовує. Я пропоную проводити виїзні сесії педагогічно-новаторів.**

О. Остапчук

**«КРАЩЕ ПРАЦЮЄ ШКОЛА –
КРАЩИМ СТАЄ СУСПІЛЬСТВО,
КРАЩЕ ЖИВЕ КРАЇНА»¹**

На вітвар українського інформаційного простору шкільництва покладено майже 20 років! Реалізація цього виду діяльності потребувала відповідної кваліфікації. Опанувала кількома відмінними від педагога, методиста і вченого професіями – журналіста, редактора, видавця педагогічної преси. Окрема розмова – ініціація започаткування та активна участь у сфері благодійництва виключно заради того, щоб управлінський журнал такого рівня, головним читачем якого є насамперед керівник школи, мав можливість бути в інформаційно-освітньому просторі України.

За цей час підготовлено і випущено у світ 110 номерів журналів, а це 55 млн. сторінок, з якими ознайомилися освітяни країни. Започатковано всеукраїнський проект «Педагогічно-новатори в Україні», який сформувався в талановите ДИТЯ Всеукраїнського науково-практичного журналу «Директор школи, ліцею, гімназії»!

У журналі 15 млн. сторінок, близько 30% загального накладу журналу, присвячено проблемі новаторства, творчості. Спроможемося підготувати саме таких серед нас, тоді й держава відбудеться як визнаний світовий лідер.

Кажуть: «який директор – така і школа», тож можна сказати: «який редактор – такий і журнал». Цей ЖУРНАЛ увібрав всі позиції, думки, прагнення, бажання і наміри, які в мені проросли. Їх я передаю Вам, нашим читачам, у різний спосіб: через обкладинки журналів, епіграфи, вислови під лініями рубрик, авторськими ремарками, посиланнями, інформаційними матеріалами «від редакції» – вони скрізь, у всіх «вільних, не записаних» куточках журналу.

У ситуації, коли руки опускаються і душа в'яне, живу й працюю за Шевченком: «Сію слово...! ...Та сподіваюся, що добрі жнива колись-то будуть»!

¹ Творче кредо Всеукраїнського науково-практичного журналу «Директор школи, ліцею, гімназії»

"Журнал "Директор школи, ліцею, гімназії" для освітянської еліти: акумулює всевітні знання та інноваційний досвід – презентує нове, інформує про головне, дбає про майбутнє!" (О.І.Виговська)

**ЩО В ЖУРНАЛІ Є ТАКОГО,
ЧОГО НЕ МАЮТЬ ІНШІ?**

● Насамперед про появу в інформаційно-освітньому просторі країни журналу «Директор школи, ліцею, гімназії».

Журнал народився, щоб підняти вчителя. Ідея створення такого журналу виникла саме в аудиторіях НПУ імені М.П. Драгоманова. Завдячуючи студентам, які після практики в школах зазначали, що те, чого їх навчають в авторському курсі «Основи педагогічної творчості» (який я й читала в НПУ з 1 листопада 1987 р. по грудень 2002 р.), щоб їх отаких, за їхніми словами, «білих ворон»¹, сприймали в школі, треба спочатку навчити директорів шкіл! **Як це зробити?** Оскільки «школа вчителем стоїть», то й з'явилося в мені самій бажання допомогти директорам шкіл України виховати таких учителів. І робити це через журнал² саме для керівників шкіл. Привідним реманем у реалізації зазначеної ідеї стала початкова власна готовність розв'язувати проблеми молодій державі через школу, тож у журналі вже створено окремий інформаційний блок, який й названо «Педагогічною академією» (2014. 5-6. С. 91). **Фактично, власною позицією ми утверджуємо неофіційний статус директора школи для порятунку вчительства: опосередкований, але на сьогодні – прямий шлях до якісної педагогічної освіти!**

● **Ми не збірник статей, ми – журнал, який цілеспрямовано твориться для керівників шкіл.**

● Науково-практичний журнал реалізує власну інформаційну політику. «Наука – школі» – стрижнева і постійна тема журналу. Як і нашому міністру, так і нам хочеться, щоб праці науковців «стали подихом для нової української школи», її «продуктивною силою»! У 110 журналах опубліковано ідеї й напрацювання вчених НАПН, що реально сприяють розв'язанню шкільних проблем.

І коли ми говоримо про шкільну науку, то її я уявляю такою, як і в школі Сухомлинського: від дитячих і вчительських проблем до безпосереднього їх розв'язання.

Шановні керівники шкіл! Без директора-вченого-дослідника українську школу не побудувати, тож і запрошуємо публікувати результати власних досліджень з трьох галузей наук (філософії, педагогіки, психології) позачергово і безоплатно. **Цими створеними нами можливостями і забезпечується «науковий вимір шкільної науки».**

● У журналі здійснюємо науково-методичний супровід практичного досвіду шкіл за класичною технологією вивчення передового педагогічного досвіду, допомагаємо науково осмислити його головну ідею (для прикладу див. С. 115). Цим і забезпечується «методичний вимір шкільної науки».

● Якою інформацією послуговуються школи, такими певною мірою вони і стають. Школа навіть може сприяти здійсненню «українського стрибка в майбутнє», якщо дбатиме про шкільне інформаційне наповнення, яке може бути здійсненим всупереч ідейній основі бази. Адже тоді воно руйнує цю основу і базу в цілому. І, навпаки, відповідний ідейній основі бази масив інформації зміцнює цю основу, розвиває її. Сьогодні – це найскладніша проблема часу всевітньої глобалізації. **Наше завдання – забезпечити школу розвивальною інформацією!** Тому й проводимо власні дослідження з незручних тем, робимо аналітичні розробки з «гарячих проблем» та «гострих кутів» освітнього простору, які з нами перші – «теплішають», а останні – «крутлішають». **Цим забезпечується «інформаційний вимір шкільної науки».**

¹ Вочевидь, що в Україні вони з'явилися ще в 20-му столітті.

² 22.11.1999 р. отримано свідоцтво про його державну реєстрацію.

ЩО ВИОКРЕМЛЮЄ ЖУРНАЛ СЕРЕД ІНШИХ ДУМКИ ЗАСНОВНИКІВ

- Журнал охоплює всю освітню політику – від дошкільного до вищого навчального закладу. Знайшов свою нішу в нашому освітньому просторі серед наукових журналів.
- Характер діяльності журналу, зміст його номерів, добір матеріалів задовольняють найвибагливішого читача з керівників навчальних закладів.
- Журнал доносить найбільш популярно, красиво, розумно, делікатно до широкої громадськості, у тому числі директорів шкіл, ті знання, які їм необхідні.
- Змістовно представлені регіони, що є дуже важливим.
- Вміле поєднання науки й практики та намагання бути провідником наукових ідей серед керівництва освітніх закладів відіграло певну роль, і сьогодні журнал є авторитетним, знаним.

ЗАСНОВНИКИ про редакцію

Досить активна щодо відпрацювання власних планів. Окрім друкованого слова, є активною у громадській роботі з проведення круглих столів, форумів. Це надзвичайна трудомістка робота, з якою чудово справляється цей колектив.

ПРО ЖУРНАЛ ГОВОРЯТЬ ОСВІТЯНИ

Неоціненне значення для підвищення якості роботи ЗНЗ мають конкурси «Первоцвіт», проект «Педагоги-новатори в Україні» та низка інших заходів, ініційованих журналом.

У журналі можна побачити і яскравих та мудрих представників нашого, директорського цеху, які мають такі ж проблеми і вже знайшли можливості їх розв'язання, або шукати такі можливості разом, беручи участь у спілкуванні, організованому журналом.

Про форуми: такі зустрічі дають надію на те, що освіта таки стане провідною в нашій державі; вони надихають на нові звершення, стають каталізатором життя нашої школи, нашого суспільства, зумовлюють появу «чуття єдиної родини».

Що виокремлює журнал з поміж інших:

- добрі традиції і досвід;
- прагнення впроваджувати в життя інноваційні проекти;
- велика творча лабораторія кращих керівників навчальних закладів, що започаткована журналом;
- порушує проблеми, з якими стикаємося кожного дня, та пропонує шляхи їх розв'язання;
- звертає увагу на типові проблеми, для подолання яких необхідна підтримка влади.

Про спецвипуски: чому і коли з'являються

Керівники навчальних закладів переросли з пасивного читача журналу в активного об'єкта, який може розповісти про досвід роботи окремих учителів, педагогічних колективів, науково-методичного центру, управління освіти, поділитися новими формами роботи.

ДИРЕКТОРИ, ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ РАДИ

- Чи не єдиний журнал, де об'єднуються педагогічна наука з практикою, їх рупор.
- Джерело та центр інновацій.
- Підтримує педагогів-новаторів, стимулює експерименти ЗНЗ та професійне зростання педагогів.
- Продуктивними є діалоги з президентом В.Г. Кременем, директорами інститутів НАПН України: дають можливість своєчасно коригувати роботу.
- Журнал – це: мудра професійна порада, нові імена, можливість бути співучасником державних справ.
- Відкритий для кожного, пробуджує, спонукає до діалогів, поліпшує настрій, надихає на творчість, кличе долати вершини. Це справді наш освітній журнал!

ЧИМ СТАВ ЖУРНАЛ

для освітньої еліти

«Скільки великих публікацій та добрих статей я прочитав тут!

Скільки фахівців отримали підтримку своєї творчої діяльності!»

Микола Палтишев

- Найавторитетніше видання, провідний лідер педагогічної думки і практики в Україні.
  - Залучає освітян до творчого підходу та дає їм змогу самостійно творити.
  - Часопис – підмога в роботі тих, хто в «сродній праці» створює умови для розвитку і становлення молоді людини.
  - Популяризує перспективний управлінський досвід керівників-професіоналів та педагогів-новаторів.
  - Формує зацікавлене ставлення до школи.
  - Журнал називають «секундними стрілками» педагогічної думки й практики та преси і стверджують, що вони «з металу високої проби!».
  - Шанують і люблять: за професіоналізм, принциповість, високу громадянську позицію, мужність.
  - Готові разом проектувати і втілювати новаторські задуми.
  - Бажають завжди залишатись правильним журналом, таким, що пропагує головну особу школи – вчителя.
- Панове Директори! За кожним з Вас стоїть ШКОЛА, єдина і неповторна – ВАША!**

Ви для мене стали особливою аудиторією, бо безпосередньо виходите до дітей (майбутнього України), до вчителів як будівничих такої країни, на яку давно зачекалося українство, до батьків, яких орієнтуєте у виховних магістралях, тож значущість кожного з Вас для нашого спільного майбутнього – неперевершена!

Тому я й покладаю надію на директорів-лідерів і вчителів-поводирів нації, а сама готова й надалі працювати для вас, служити вам і країні!

Ольга Виговська

ВИСНОВКИ
експертної ради Проекту
ЖУРНАЛ:

- працює за власною, створеною протягом 19-річного періоду свого виходу у світ, **моделлю креативного інформаційного засобу** та гідно відповідає на виклики сьогодення;
- створена на його основі **всеукраїнська скарбничка інноваційного педагогічного досвіду**, родзинкою якої, безумовно, є досвід авторів-героїв проекту **«Педагоги-новатори в Україні»**, набула системного характеру, тож і **спроможна стати підґрунтям інформаційної платформи для творення й розвитку сучасної НУШ;**
- ініціатора його появи в освітньому просторі країни, співзасновника, автора ідеї та концепції **Ольгу Іванівну Виговську** по праву вважати новатором української школи та автором-героєм 15-ї сторінки проекту **«Педагоги-новатори в Україні»**.

Склалася добра традиція – «новонародженим» авторам-героям Проекту вручати квіти. Цього разу, як і завжди наприкінці роботи Проекту, пролунали слова **Оксани Белкіної**, директора СШ № 207 м. Києва, члена двох рад: «За всіма законами аеродинаміки джміль не мав би літати, бо в нього дуже маленькі крильця і дуже велике тіло. Але, на його щастя, він ці закони не знає, тому, *не зважаючи на перешкоди* летить уперед. *Ольга Іванівна дуже схожа на цього джмелика: є мета, є ціль – і це головне!* Тому дозвольте Вам подякувати від імені Ради журналу. *Ви є тим двигуном, який не дає нам заспокоїтись. Дай Боже Вам енергій, невичерпного джерела натхнення і надальі»*.

ДБАТИ ПРО МАЙБУТНЄ – НА ЧАСІ!

Цікаво було дізнатися у молоді, які у них виникли запитання до нас після почутого у процесі реалізації Проекту.

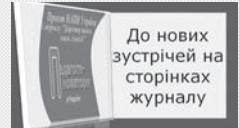
Майбутніх операторів і журналістів хвилювало кілька питань: **«Новатори Проекту: яка їх роль для НУШ»** та **«Що було б, якби у нас не було Сухомлинського»**.

Їм відповідає **Ольга Виговська**: Моя відповідь між наступними рядками: **«Якби ми вчилися так, як треба, то й мудрість би була своя»** та **«Нема пророка в своїй Вітчизні»**. Для НУШ порятунок шукаємо за кордоном, а вчитись треба мудро, тоді б і зрозуміли, що досвід своїх новаторів – найцінніший, оскільки для наших дітей і наших умов – найкращий, бо виріс на українському ґрунті, а інший і нашкодити може! Згадати лише ефективність проектів щодо громадянської освіти, що реалізовувалися в країні, зокрема і фондом «Відродження». А якби вчасно згадали Ушинського, який попереджав, що виховання може бути лише своїм, запозичити його не можна, тоді б і наслідків таких не було б: і час, і сили людські не витратили б марно!

Сухомлинський – той же новатор: він один в одній особі був і університетом для вчителів, і вченим, керівником науково-дослідного Інституту за йменням «Школа». У його досвіді, як і наших сучасних авторів-героїв Проекту, є все для того, щоб побудувати НУШ.

Сухомлинський – це достойний імідж сучасної України! Через нього шанують як і саму країну, так і нас, українців!

Olha Vyhovska

Three dimensions of school science: scientific, methodological, informational. All-Ukrainian project of NAES and magazine “Headmaster of school, lyceum, gymnasium” – “Innovative teachers in Ukraine”

In honor of celebrating the **100th anniversary of Vasyly Sukhomlynskyi**, whose experience is one of the most required by progressive humanity, not one, but **THREE** pages of the project have been simultaneously opened. “Three dimensions of school science: scientific, methodological, informational” are the dimensions on which Sukhomlynskyi’s school is based and include diverse ideas of educators who created their own unique conceptual ideas, products, operating models which are coherent with the modern world challenges.

12 years, 20 heroes! All-Ukrainian ASSET of innovative pedagogical experience, created on the pages of “Headmaster of school, lyceum, gymnasium”, has gained a potential of becoming a systematic product and has become the efficient informational platform for the creation and development of modern New Ukrainian School!

Keywords: project, innovative teacher, the school science, innovative pedagogical experience, all-ukrainian asset, informational platform of New Ukrainian School.